

เทศน์เช้า วันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๘

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

อ้าว! ตั้งใจฟังธรรมะเนาะ เด็กมาวัด เด็กมาวัดมาวัดหัวใจของเขา พ่อแม่พามา พามาให้
คุ้นเคย คุ้นเคยกับวัด วันหลังเข้าวัดเข้าวาแล้วมันไม่เคอะไม่เงิน เห็นไหม พอมันเคอะมันเงิน ไป
ไหนก็ไม่อยากไป คนเราไปไหนแล้วอยากไปมันมีความสุขนะ ถ้าไปไหนแล้วโดนบังคับ โดนขู่
เจ็ญ มันไม่อยากไปหรอก แต่คนอยากไป คนอยากไปคือเจตนาที่ดี

เจตนา เจตนาที่ดีกับเจตนาที่มันขัดแย้ง เวลาขัดแย้ง มันผลัดกันของมัน เราพาเด็กมาวัด
มาวา มาเพื่อวัดหัวใจของเขา เขามาแล้ว เหมือนเด็กมันไร้เดียงสา มันแสดงออกตามแต่จริตนิสัย
ของเขา พ่อแม่ พ่อแม่ก็ขัดเกลา พ่อแม่ก็ดูแล ดูแลขัดเกลาของเราขึ้นมา เวลาเขามีคู่ครอง โช้ทอง
คล้อใจ มันมีโช้ทองคล้อใจของเรา แต่เวลามันโตขึ้นมาละ เวลาโตขึ้นมา เวลาลูกของเรา ทุกๆ
คนนะ ถ้าลูกของเรามีความสุข พอแล้วละ ลูกนะ ขอให้มีความสุข ขอให้เป็นคนดี เป็นคนดีแล้ว
มีความสุขใจ

ถ้าคนดีมีความสุข มันมาจากไหนล่ะ? มันก็มาจากศีลมาจากธรรม ถ้ามีศีลมีธรรมขึ้นมา
เป็นคนดีของเขา ใครๆ ก็ว่าเป็นคนดีหมดแหละ เด็กทุกคนว่าเด็กมันดี แล้วบอกพ่อแม่ไม่ฟังฉัน
เลย พ่อแม่ไม่ฟังฉันเลย แต่เวลาเขาจะวัดกัน เขาวัดกันด้วยศีล ศีล ๕ ศีล ๘ ศีล ๑๐ ศีล ๒๒๗ มัน
วัดกันที่นี้ มันไม่ต้องไปเถียงกันว่าความดีของใครดีกว่าใคร ความดีก็คือความดีนั่นละ แต่ถ้ามัน
มีศีลมีธรรมเป็นเครื่องวัดหมาย สิ่งนี้มันจะทำให้วิเศษ ทำให้ค้นหาความทะยานอยากที่มันล้น
ฝั่งมันล้นออกมาไม่ได้ ถ้ามันล้นออกมาไม่ได้ เราจะเป็นคนดีของเรา

ทำดี เห็นไหม ทำดีเหมือนปลาเป็น ปลาเป็นมันต้องว่ายทวนน้ำนะ การว่ายทวนน้ำขึ้นไป
เพื่อจะไปวางไข่ เพื่อผสมพันธุ์ของมัน เพื่อชาติตระกูลของมันนะ ปลาตายมันสบายๆ มันลอยไป
ตามน้ำ แต่มันไปเน่าเปื่อย มันไปไม่เป็นประโยชน์ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เด็กมันมาวัดมาวาเพื่อเหตุนี้ ผู้ใหญ่ละ ผู้ใหญ่ของเราละ ชีวิตของเรา เราได้เผชิญโลกมามากแล้ว เราเผชิญโลกมามากแล้ว โลกมันก็เป็นแบบนี้ แล้วความจริงมันอยู่ที่ไหนละ ความจริงมันอยู่ที่ไหน ถ้าความจริงนะ ความจริง สัจจะความจริงมันอยู่ที่ไหน

ถ้าสัจจะความจริง เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบ ไม่มี เราค้นหาความสุขกันนะ เราแสวงหาความสุข ความมั่นคงของชีวิต แล้วความมั่นคงของชีวิต เราแสวงหามาเพื่อปัจจัยเครื่องอาศัย มันเป็นสมบัติสาธารณะ สมบัติจริงๆ ของเราก็คือหัวใจของเรานี้ หัวใจของเราที่กลางหัวอกนี้ ถ้ามันมีศีลมีธรรมขึ้นมา มันมั่นคงของมัน ถ้ามันมั่นคงของมันขึ้นมา ถ้ามันมั่นคงขึ้นมา เราจะมีปัญญา มีปัญญาขึ้นมา มีปัญญา ปัญญาที่ไหน? อดุดา หิ อดุดโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน

ในบรรดาสัตว์ ๒ เท้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐตรงไหนละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสวงหาอยู่ ๖ ปี ปัญจวัคคีย์เป็นผู้อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาด้วยกัน แสวงหาไปด้วยกัน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้รื้อค้น ปัญจวัคคีย์เป็นผู้อุปัฏฐาก การอุปัฏฐากมา แสวงหาไปด้วยกัน แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยายามค้นคว้า ทำทุกรกิริยา โลกเขาเขาบอกว่าอะไรที่มันเข้มข้น อะไรที่มันทำแล้วเป็นประโยชน์ๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้พิสูจน์มาหมดแล้ว พิสูจน์มาหมดแล้ว มันเป็นประโยชน์ไปไม่ได้ ไปไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันเป็นอดีตอนาคต อดีตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ถ้ามันไปติดสุขก็ติดสุขซะ ถ้ามันเข้มข้นเข้มข้นจนมันเป็นอดีตกิลมถานุโยคซะ ความสมคูลๆ ความพอดี มัชฌิมาปฏิปทา คือความสมคูล ความพอดี ความพอดี พอดีของใคร พอดีของใคร

คูลี เด็กมันก็พอดีของมัน เด็ก ถ้าปล่อยมันวิ่งเล่นตามความพอใจของมัน มันก็ว่าผู้ใหญ่คนนี่ดี แต่ผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่ บางคนเขาเลี้ยงลูก เขาเล่นกันคนละบทย แม่ก็เล่นบทยหนึ่ง พ่อก็เล่นบทยหนึ่ง แม่ก็เล่นบทยเอาใจ พ่อก็เล่นบทยกติกา นี่มันต้องเล่นคนละบทยไง ความดีของใครละ ความดีของใคร ความดี ปล่อยมันสุขสบายมันก็เป็นความสุขของมันนั่นแหละ แต่ความสุขอย่างนั้นมันเป็นความสุขแก่ความสุขความไร้เดียงสา คนเรามันต้องโตขึ้นมา มันต้องมีที่ยืนในสังคม มันต้องมีสติมีปัญญาเพื่อรักษาชีวิต เห็นไหม ขอให้ลูกเป็นคนดีและมีความสุขเถิด มีความสุขนี้พ่อแม่พอใจแล้ว ถ้าพ่อแม่พอใจ นี่ความดีของใคร ความดีมันคิดค้น มันคิดค้นอย่างไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกกร้อคันๆ ปัญจวัคคีย์ก็ไปด้วยกัน ปัญจวัคคีย์คือนักบวช ๕ องค์ แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็น ๖ ทำมาด้วยกันๆ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” แล้วความสงบประจวบเราไปหาที่ไหนล่ะ? ความสงบประจวบเราหาที่ใจ นี่ใจ เรามาหาที่ใจ มาหาตัวตนของเรา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนที่นี่ ถ้าสอนที่นี่นะ คนจะเข้ามาหาใจของตัวเองได้ คนคนนั้นต้องมีศกยภาพ ถ้าไม่มีศกยภาพ มันส่งออก

ทุกคนจะเห็นความบกพร่องของคนอื่น แต่ทุกคนจะไม่เห็นความบกพร่องของตัวเอง จิตมันส่งออกไปรับรู้เรื่องของคนอื่นทุกๆ คน แต่มันไม่เคยรับรู้เรื่องของตัวเอง ถ้าไม่รับรู้เรื่องของตัวเอง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ถ้าใจมันสงบเข้ามาได้มันจะเข้าไปสู่ตัวของมันเอง ถ้าเข้าสู่ตัวของมันเอง ตัวของมันเองคืออะไร...หาไม่เจอ

ดูพระ พระเวลาออกธุดงค์ ออกธุดงค์ ออกคันคว้า ไปคันคว้าอะไร แบกบาตร แบกกลด เข้าป่าเข้าเขา แบกบาตร แบกกลดเดินธุดงค์ไป ธุดงค์หาใครล่ะ? ก็หาหัวใจของตัวเองนั่นล่ะ ถ้าหาหัวใจของตัวเอง ถ้าจิตสงบขึ้นมา มันสงบขึ้นมา มันทิ้ง มันทิ้งเพราะอะไร

ดูสิ มนุษย์เราเกิดมาเราจะมีทรัพย์สมบัติเพราะอะไร เพราะเรามีบุญชียืนยันว่าเรามีทรัพย์สมบัติมากน้อยแค่ไหน นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันสงบเข้ามา ศีล สมาธิ ปัญญา มันมีสมาธิของมัน แล้วเราก็บอกเราศึกษา มา ศีล สมาธิ ปัญญา ทุกคนก็ว่ามีสมาธิ...สมาธิแบบนี้เป็นสมาธิของปุถุชน คนถ้าขาดสมาธิ คนถ้าขาดสมาธิเลย ขาดสติ คนบ้าเขาเข้าโรงพยาบาล

คนที่มึสติ เขาทำสมาธิขึ้นมา บางคนสมาธิสั้น-สมาธิยาว คนสมาธิยาวเขาทำงานของเขา เขามีสติ เขามีสมาธิของเขา เขาทำสิ่งใดแล้วเขาทำด้วยความอดทน ด้วยความมานะบากบั่นของเขา เขาจะมีความสุขของเขา คนสมาธิสั้นทำอะไรแล้วก็ แหม! มันเกินกำลังๆ นี่สมาธิสั้นเขาต้องฝึกหัดขึ้นมา นี่เป็นสมาธิของปุถุชน

ศีล สมาธิ ปัญญาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือสมาธิที่เกิดจากการภาวนา ถ้าสมาธิเกิดจากการภาวนา จิตมันคันคว้า จิตมันมีการกระทำ ดูสิ เด็กนะ เวลามันไปถึงพ่อแม่มันก็แบมือ พ่อแม่ก็ให้มัน ทุกคนนะ มันแบมือก็ต้องให้มัน นี่ก็เหมือนกัน ว่าสมาธิจะแบมือแล้วเขาจะให้มาใหม่ มันไม่มีหรอก

สิ่งที่เราคิดขึ้นมามันเป็นสัญญาอารมณ์ สัญญาอารมณ์เกิดจากจิต สัญญาอารมณ์นี้เรากำหนดพุทธโธ เราใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันจะเข้าไปสู่จิต ถ้าเข้าไปสู่จิต เข้าไปสู่จิตเข้าไปตัวของจิตเอง ถ้าเข้าสู่ตัวของจิตเอง นี่ไง สิ่งที่มีค่าๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา สติ สมาธิ สมาธิมันเป็นแบบนี้ ใจ สมาธิไม่ใช่สัญญาอารมณ์ที่เราคาดหมายเอา แล้วเราจินตนาการเอา สิ่งนั้นมันไม่ใช่สมาธิ นี่ ใจ เรามาค้นคว้า มาค้นคว้าเพื่อเหตุนี้ไง

คุณ โยมเราทำบุญกุศลแล้ว บุญกุศลนี้เป็นอามิส สิ่งที่เป็นอามิส ทุกคนก็สามารถจะทำได้ แต่เวลาทำแล้วทุกคนอยากประพฤติปฏิบัติ ทุกคนอยากเอาความจริง อยากได้อัตตสมบัติ อยากได้สมบัติแท้ๆ อยากได้ความสุขแท้ๆ

ความสุขทางโลกเขาไปเที่ยวเตร่สนุกเพลิดเพลินของเขา เขาว่าเป็นความสุขของเขา เป็นความผ่อนคลายของเขา แต่ในศาสนา ในศาสนานะ “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” โคนไม้ นั่นนะ ในบ้านของเรา ในห้องพระของเรา ในที่นอนของเรา เรานั่งสมาธิ เราทำที่นั่น ความสุขมันเกิดที่นี้ไง ถ้าความสุขมันเกิดที่นี้ เราต้องเสียเงินเสียทองอะไรจะมากันหาความสุขขึ้นมาได้ ความสุขเกิดจากที่นี้ เห็นไหม ผู้ที่มาปฏิบัติถึงมาปฏิบัติกัน

พระเห็นภัยในวัฏสงสาร มาบวช มาบวชมันไม่ใช่บวชเล่นนะ บวชจริงๆ บวชจริงๆ บวช ใจใจ เห็นไหม บวชเล่นๆ บวชเล่นๆ ก็บวชประสาโลกๆ ใจ บวชเล่นๆ บวชเพื่อความสนุกใจ แต่ ถ้าบวชจริงๆ นะ บวชแล้วอุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ ถ้ายกเข้าหมู่แล้วนะ คุณ โยมเรา ถ้าครูบาอาจารย์ ท่านเป็นธรรม เวลาข้อวัตรปฏิบัติ เข้าออกมาเลี้ยงชีพด้วยปถิแข่ง เราบิณฑบาตเลี้ยงชีพ เลี้ยงชีพ สิ่งนี้เป็นความสะอาดบริสุทธิ์ สัมมาอาชีวะ ด้วยความสะอาดบริสุทธิ์ของโยมเขา โยมเขา เขามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา ในพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้เสียสละทาน ทานคือให้ชีวิต ให้ชีวิตกับสมณะ แล้วสมณะบิณฑบาตเลี้ยงชีพด้วยปถิแข่ง เลี้ยงชีพด้วยปถิแข่ง อาหารนี้เพื่อดำรงชีวิต ดำรงชีวิตไว้เพื่อค้นคว้า เพื่อแสวงหา เพื่อตั้งจะความจริงใจอันนั้น

ถ้าตั้งจะความจริงใจอันนั้น ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นธรรม มันแล้วเข้าสู่โคนไม้ เข้าสู่เรือนว่าง เข้าสู่ธรรม ค้นหาใจของตัวเอง นี่งานของพระ ไม่ได้บวชเล่นๆ บวชจริงๆ บวชจริงๆ ค้นคว้าหาใจของตัวเองให้เจอ ถ้าค้นคว้าหาใจของตัวเองให้เจอ “สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี” มันมีความสุข มีความสงบ มีความระงับแล้ว คนที่มีความสุขทำสิ่งใดมันก็เป็นการเป็นงานขึ้นมา

คนเรามีแต่ความทุกข์ความยาก มีแต่ความเครียด ทำอะไรสิ่งใดขึ้นมาแล้ว ทำสิ่งใดทำเพื่อบรรเทาทุกข์ บรรเทาความเครียดมันก็ทุกข์ยากพอสมควรอยู่แล้ว พอพุทโธๆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันบรรเทาความเครียด ความกดดันในหัวใจ พอบรรเทาความกดดันในหัวใจ ใจมันมีความสงบเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิ แล้วสัมมาสมาธิ ถ้ามีครูบาอาจารย์ท่านพยายามส่งเสริม ส่งเสริม ส่งเสริมยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนา

ยกจิตขึ้นสู่วิปัสสนาคือปัญญาการรู้แจ้ง รู้แจ้งในตัวตนของตัวเองนะ ไม่ต้องไปรู้แจ้งเรื่องคนอื่น ไม่ต้องไปรู้แจ้งเรื่องโลกภายนอก ไม่ต้องไปค้นคว้าเรื่องทางวิทยาศาสตร์ ไม่ต้อง ไม่ต้อง รู้แจ้งในใจของตัว ในใจที่เวียนว่ายตายเกิด ในใจที่เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะนี้ ในใจที่มันมีสิ่งใดขัดข้องในหัวใจนี้ คิด สมาธิ ปัญญา ปัญญาอย่างนี้เป็นภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากจิต ปัญญาเกิดจากวิปัสสนา ปัญญาเกิดจากการกระทำ ไม่ใช่ปัญญาเกิดจากสมอง ปัญญาเกิดจากสติปัญญา ปัญญาเกิดจากการค้นคว้า นั่นมันสุขุมยปัญญา ปัญญาอย่างนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยนี้ไว้ให้เราศึกษา ศึกษาเป็นแนวทาง ศึกษาเป็นแนวทาง

เราศึกษากันแล้วเราก็มายกปากเปือกปากจั่นว่าแนวทางนี้ถูกต้อง หรือแนวทางนี้ไม่ถูกต้อง เพราะในแนวทางนั้นเขียนคิด สมาธิ ปัญญา เขียนมรรคผลนิพพาน เราก็วิเคราะห์วิจัยมรรคผลนิพพานกันในตำรับตำราไป มันไม่เกิดเป็นความจริงขึ้นมาในหัวใจไป ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วท่านมีสติ ท่านรู้ว่าใครมีสติ

กิเลส พญามาร ลูกหลานของมาร มันจะไม่มีปัญญาเข้ามาทักดมหัวใจดวงนั้น ถ้ามีสติมันยับยั้งได้ ถ้าใครมีสติ พวกครอบครัวของมารไม่สามารถจะเหยียบย่ำหัวใจดวงนั้นได้ ถ้ามีสติ ถ้าเกิดคำปริกรรมขึ้นมา พุทโธๆ ถ้าจิตเป็นสมาธิขึ้นมา หัวใจดวงนั้นจะมีสัมมาสมาธิ แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านยกขึ้นสู่วิปัสสนา ถ้าเกิดภาวนามยปัญญา ปัญญาอย่างนี้มันปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาเกิดจากการค้นคว้าในหัวใจ ปัญญาเกิดจากการค้นคว้าสัจจะความจริง

สัจจะความจริงในโลกนี้ ไม่มี มันเป็นอนิจจัง มันแปรสภาพ มีสิ่งใดคงที่? ไม่มี แต่เวลาจิตเข้าเป็นสัมมาสมาธิ เวลานั้นค้นคว้าขึ้นไปแล้ว ออกุปธรรมมี ธรรมเหนือโลกในใจนี้ สิ่งที่อยู่ในหัวใจที่มันแปรปรวน ใจของเรา อารมณ์ที่มันแปรปรวนอยู่นี้ อารมณ์ที่มันเหยียบย่ำหัวใจอยู่นี้ เวลานั้นค้นคว้าขึ้นมา มันสำรอกมันคายค้นหาความทะยานอยาก มันทำลายครอบครัวของมารไปแล้ว มันมี มันไม่มีอยู่ข้างนอก เวลานั้นมี มันอยู่กลางหัวใจ มีอยู่ที่ความรู้สึก ใจคือความรู้สึกที่

แปรปรวนอยู่นี้ ใจ่ความรู้สึกที่มันเวียนว่ายตายเกิดอยู่นี้ เวลามันมีขึ้นมามันมีที่นี้ แต่สสารไม่มี
คงที่ ไม่มี ไม่มี แต่เวลาคลื่นเข้าไปแล้วนะ อรูปธรรม

อุปสรรคมนะ สัพเพ ธมฺมา อนตฺตา นี้อุปสรรค องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอน
อนัตตา อนัตตาคือความแปรปรวน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป นี่ก็อนัตตา การเห็น เห็นอนัตตา
แล้วอนัตตานั้นหรือจะคงที่...ไม่มีฯ สิ่งในโลกนี้ที่เราแสวงหากันนี้ไม่มี แต่เวลามีจริงๆ ขึ้นมามัน
มีอยู่กลางหัวอก มีอยู่กลางหัวอก มีอยู่จริง แล้วความจริงอันนี้ เวลาพุดพุดได้ทั้งนั้นแหละ แต่
เวลาเรามีครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์ของเรา ธมฺมสากัจฉา เอตมฺมํคฺลมฺมุตฺตมํ เวลาหลวงปู่มัน
ท่านอยู่ เวลาพระปฏิบัติขึ้นไป ขึ้นไปหาท่านๆ ให้ท่านแก้ไขๆ แล้วมันจริงหรือไม่จริง ท่านจะรู้
ของท่าน แล้วครูบาอาจารย์ที่ท่านปฏิบัติเข้าไปถึงจุดหมายเดียวกัน แล้วคุยกันรู้เรื่อง

เวลาหลวงปู่มันท่านฝากไว้ หลวงปู่เจี๊ยะท่านพุดให้ฟังประจำ หลวงปู่มันจะบอกว่า หมู
คณะให้จำไว้ นะ หลวงปู่ขาวได้คุยกับเราแล้วนะ หลวงปู่ขาว ต่อไปถ้าเราตายไปแล้วนะ ถ้าไม่มี
ที่พึ่ง ให้พึ่งมหานะ มหาดีทั้งข้างนอก ดีทั้งข้างใน

ข้างนอกคือจรตนิสัย ข้างนอกคือข้อวัตรปฏิบัติ ข้างนอกคือความที่เราจับต้องได้ ข้าง
ในๆ ข้างในคือในหัวใจใจ นี่ใจ สิ่งทั้งที่ๆ ใจ ถ้าสิ่งที่มีมันคงที่มันมีอยู่แล้ว มันแปรปรวนไป
ไม่ได้ มันทำสิ่งอื่นที่ขัดแย้งกับสัจจะความจริงไม่ได้ นั่นใจ สิ่งนี้มี

เราแสวงหากัน เราจะบอกว่า ตั้งแต่ความรู้เดียวสาของเด็ก เด็กมันเกิดมามันก็มีชีวิตของ
มัน นี่ผลของวิญญูะ คนเราเกิดมานะ เกิดมาแล้ว เกิดมาในวิญญูะนี้มีกรรมเก่า-กรรมใหม่ คนเรามี
กรรมเก่า-กรรมใหม่ กรรมเก่าก็จรตนิสัยของเขา เขาสร้างของเขามา เขาชอบอย่างนั้น อารมณ์
อย่างนั้น กรรมใหม่ๆ คือเรามาแก้ไขกันอยู่นี้ อะไรที่มันขัดแย้งหัวใจนี้ เราพยายามฝืนมันๆ ฝืน
มันก็คือการแก้ไข การแก้ไขใจ ถ้าเราไม่ฝืนมันนะ เราชอบสิ่งใด เราย้ำคิดย้ำทำอยู่อย่างนั้น จริต
นิสัยมันก็จะหนักหนาไปข้างหน้า ถ้าเรามาแก้ไข นี่กรรมเก่า

กรรมใหม่ กรรมใหม่เราก็พยายามประพฤติปฏิบัติกันอยู่นี้ กรรมใหม่เราจะทำได้ต่อเมื่อ
เรามีศรัทธามีความเชื่อ เราถึงจะทำใจ ถ้าเรามีเป้าหมาย เราทำได้ใจนะ ถ้าเรามีเป้าหมายนะ ใจมัน
อ่อนแอใจ ครูบาอาจารย์เราท่านนั่งตลอดรุ่ง ท่านทำอย่างไร เพราะท่านต้องการแก้ไขใจของ
ท่านใจ

ใจนี้แก้ไขยาก คุณิ เวลาเด็กของเรามันเก เราจับขังที่ไหนก็ได้ แต่เราไม่สามารถขังหัวใจของเขา ไม่มีใครสามารถขังหัวใจของคนได้ หัวใจของคนมันต้องขังด้วยศรัทธาความเชื่อของเขา แล้วมีศีล สมาธิ ปัญญา มันจะจับมาขัง ทุกขัง เวลามันทุกข์ มันขังเรา แต่เราจะขังทุกข์ เอามันไว้ในกรงนี้ แล้ววิปัสสนามัน ใคร่ครวญมันด้วยปัญญาญาณ ปัญญาญาณ ด้วยมรรคญาณ ทางอันเอกเข้าไปสู่ตัวของเรา

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ครูบาอาจารย์เป็นผู้ชี้ทางเท่านั้น ชี้ทาง ถ้าครูบาอาจารย์ท่านมีแนวทางของท่าน ท่านชี้ทางที่ถูก เราก็พยายามกระเสือกกระสนทำให้ได้เถอะ ถ้าเราอยากพิสูจน์อาจารย์นั้น เราก็พยายามทำตามที่ท่านบอก แล้วถ้าพอจิตเราเป็นไปไม่เหมือนกับที่ท่านพูด แสดงว่าอาจารย์นี้พูดผิด อาจารย์นี้พูดผิด เราพิสูจน์ได้ เราพิสูจน์ได้เลย ถ้าอาจารย์แนะนำแล้วเราทำตามนั้นเลย แล้วจิตมันลงไหม จิตมันเป็นอย่างนั้นไหม ถ้าไม่เป็น แสดงว่าอาจารย์ก็โง่ ถ้าอาจารย์จริง อาจารย์จริงมันเข้าไปถึงจุดเดียวกัน ถ้าจุดเดียวกัน อันนั้นถึงว่าเป็นความจริงใจ

เราจะเชื่อได้หรือเชื่อไม่ได้ คำว่า “เชื่อได้-เชื่อไม่ได้” มันอยู่ที่ประสบการณ์ใจ เวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กาลามสูตร ไม่ให้เชื่อแม้แต่อาจารย์ของตัว ไม่ให้เชื่อๆ ความเป็นจริงมันเกิดจากใจของเรา อย่าเพิ่งเชื่อ แล้วเราพิสูจน์ๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องการให้พิสูจน์ เพราะการพิสูจน์นั้นคือการกระทำ การพิสูจน์นั้นคือมรรค การพิสูจน์นั้นจะทำให้ใจได้ประสบการณ์ความจริง การพิสูจน์ๆ ขอให้พิสูจน์ทำความจริงขึ้นมา

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงบอกพระอานนท์ไว้ “อานนท์ เธอบอกประชาชนนะ อย่าบูชาเราด้วยอามิสบูชาเลย ปฏิบัติบูชาเราเถิด ให้ปฏิบัติบูชา” เวลาปฏิบัตินั้น การพิสูจน์นั้นมันจะเข้าไปพุทธะในหัวใจ มันจะเข้าไปสู่สัจจะความจริงในใจอันนั้น มันจะเป็นประโยชน์กับใจดวงนั้น อตุตา หิ อตุตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ใจดวงนั้นจะได้สัมผัส ใจดวงนั้นจะได้ความจริงกับใจดวงนั้น เอวัง